

Ἄνοιξτε ἀγκαλιὰς εἰρηνοφόρος
Ἐμπροστὰ τοὺς Ἁγίους καὶ φιληθῆτε,
Φιληθῆτε γλυκὰ χεῖλη μὲ χεῖλη,
Πέστε Χριστὸς Ἀνέστη ἐχθροὶ καὶ φίλοι.

Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Πάσχα διήλθον ἐκ τῆς μνήμης μου ἀστραπιαίως αὐτὰ τὰ ὀκτάστιχα. Σὺς τὰ ἔγραψα νὰ τ' ἀπολαύσετε καὶ σεῖς καὶ ... κλείω τὴν παρένθεσιν.

Ἐλεγον περὶ τοῦ ἀπλοῦ χρονογράφου. Πλὴν ἔχι μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ ὁ θέλων νὰ σκεφθῆ καὶ κάπως νὰ φιλοσοφήσῃ, — δημοσιογραφικῶς πάντοτε ἐννοῶ — δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ ὅταν πρόκειται περὶ τῶν στερεοτύπων. Τί νὰ εἶπῃ ἔξαρνα περὶ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἢ τοῦ Πάσχα; Νὰ διατραφῶδῃ τὸν θάνατον καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν ἔρημην καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν χριστιανοῦ ὀρθοδόξου καὶ εὐσεβοῦς; ἢ εὐρεθῆ εἰς τὴν δύσκολον θέσιν νὰ συναγωνισθῆ πρὸς τοὺς ἱεροκήρυκας καὶ θὰ ἐμπέσῃ ὅσον οὐδέποτε εἰς τὸ κοινὸν καὶ τετριμμένον. Νὰ φανῆ νωτεριζῶν καὶ ἐλευθερολογιστῆς καὶ ὡς ἀνθρώπον μόνον πιστεύων τὸν Ἰησοῦν, νὰ ὑμνήσῃ τὴν ζωὴν του, τὸ ἔργον καὶ τὸν θάνατόν του, σύμβολον μόνον τῆς δόξης του θεωρῶν εὐσεβῆ παράδοσιν τῆς Ἀναστάσεώς του; Ἄ, ἔχι. Ἐγὼ δὲν θὰ τὸν συνεβούλευα νὰ τὸ κάμῃ. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν πιστῶν καὶ τῶν ἑορτασίων ἤχων καὶ τῆς πανδήμου χαρᾶς, μὲ τί θάρρος καὶ μὲ τί καρδιά νὰ προβάλλῃ αὐτὴν τὴν συγγνήν ὠχρότητα τῆς ἀπιστίας του καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὴν σάρκα τῆς ἀμφιβολίας του; Μὲ τὴν κακίαν του θὰ εἴμεναι. Οὔτε θὰ τὸν ἤκουε κανεὶς οὔτε θὰ τὸν συνεπάθει. Θὰ ἐδιάλεγε καὶ αὐτὸς τὴν ἡμέραν, ἐμοιάζων πρὸς τοὺς ἱεροκήρυκας μας, — εἶμαι ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν ἐναύλων αὐτῶν λόγων καὶ δι' αὐτὸ σήμερον τοὺς ἐνθυμοῦμαι τόσῳ συχνά, — οἱ ὅποιοι ἀκριβῶς τὴν μεγάλην Παρασκευὴν θέτουσιν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ καὶ συσσωρεύουσιν ὅλα τῶν τὰ ἐπιχειρήματα, γελῶσα καὶ μὴ, διὰ νὰ τὴν ἀποδείξωσιν...

Τί νὰ κάμῃ τέλος πάντων ὁ δυστυχῆς αὐτός, ὁ ἠναγκασμένος καὶ καλὰ νὰ γράψῃ κατὰ τὸ Πάσχα, διὰ νὰ μὴ μένῃ περισσότερο δαγκάνων τὸ ἀντίθετον ἄκρον τῆς γραφίδος του καὶ προσδλέπων τὴν ὀροσφῆν; Ἄλλ' ἰδοῦ. Ἄν τύχῃ νὰ εἶνε ὀλίγον καλλιτέχνης, δὲν δοκιμάζει σήμερον τὴν συγκίνησιν; δὲν δημιουργεῖ καμμίαν ἀνάμνησιν τάχα παιδικήν, δὲν ζωγραφίζει καμμίαν εἰκόνα τοῦ καλοῦ καιροῦ, ὅταν τὸ φίλημα τῆς ἀγάπης ἔδιδον ὄλοι, ἐχθροὶ καὶ φίλοι κατὰ τὸν ποιητὴν, δὲν καταστρόνει κανὲν διήγημα πασχαλινόν, ἐξ αὐτῶν τὰ ὅποια τόσῳ πέρασιν ἔχον εἰς τὰς ἐπιφυλλίδας τῶν ἐφημερίδων; Δὲν πειράζει καὶ ἂν δὲν λέγει τίποτε. Ἡ Τέχνη εἶνε ἀπλῆ, ὀλιγαρχῆς. Ἄλλως τε θὰ τὸ σῶξῃ πάντοτε τὸ ἐπίκαιρον τοῦ θέματος ... Καὶ ὅμως ἔχι' ἀηδία θὰ ἦνε. Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ τὸ διαπράξῃ. Εἶνε τόσῳ σπάνιον πράγμα νὰ βγῇ ἔργον τῆς προκοπῆς ὅταν βιάσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν του νὰ γράψῃ προπάντων διήγημα, ἐπὶ θέματος ἐξηνητημένου! Τὸ ἐπιβεβλημένον στοιχεῖον φαίνεται πάντοτε εἰς τρόπον καταστρέφοντα ἐντελῶς τὴν ἐκ τῆς τέχνης ἐντύπωσιν ... Ἄλλ' ἂν εἶνε καμμία ἠθογραφία; Ἄν

περιγραφή ἦθη καὶ ἔθιμα πασχαλινά, ἀγνά, ἐπαρχιακά, ἀγνωστά; Αὐτὸ μόνον; Ἄ! καὶ τότε τίς ἢ ἀνάγκη νὰ γραφῇ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ ἡ λογογραφία νὰ γίνῃ διήγημα; Διὰ νὰ φανῇ εὐπεπτοτέρα ἢ βαρεῖα ὕλη εἰς τοὺς ἀναγνώστας; Ἄλλοίμονον! Εἰς πόσα ἄτοπα ἄγουν αἱ προλήψεις.

Τὸ μόνον ἴσως τὸ ὅποιον ἠμποροῦσε νὰ εἶπῃ χωρὶς μεγάλον κίνδυνον, ἀνεξαρτήτως πίστεως καὶ δόγματος, θὰ ἦτο κάτι γενικὸν περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἐκ τῶν ὁποίων πλῆθος εἶνε νὰ μνημονεῖσθαι αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Θὰ ἔλεγον ὅτι αὐτὰ ἀπαρτίζουσι τὸν ἐθνικὸν βίον καὶ ἀποτελοῦσι τὴν ἰδιαιτέραν φυσιογνωμίαν ἐνὸς λαοῦ. Θὰ ἠύχετο ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν τῆς εὐσεβοῦς καὶ θὰ ἰσχυρίζετο ὅτι τὸ λεγόμενον πνεῦμα προόδου καὶ ὁ εἰσαγόμενος πολιτισμὸς αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ τὰ θίγῃ, ὡς μίαν ἰδιαιτέραν καὶ ἱερὰν παρακαταθήκην τῶν πατέρων πρὸς τοὺς υἱούς. Θὰ εἰσῆγε τὸν ἀναγνώστην εἰς καμμίαν λαϊκὴν, ἀδιάφορον οἰκογένειαν καὶ θάνατον ἔτελλε τὴν πασχαλικὴν τῆς εὐτυχίας, ὅταν πιστῆ εἰς τὰς πατριώσας παραδόσεις συνεχίζῃ μὲ τὸσας συμβολικὰς πράξεις τὴν ζωὴν τοῦ παρελθόντος. Πόσον εὐγλωττα θὰ ὠμίλει εἰς τὴν καρδίαν του ἐπὶ παραδείγματι ὁ ἄνωθεν τῆς φιλίας τῆς θύρας μελανὸς σταυρὸς ἀπὸ τὸν καπνὸν τοῦ κυρίου μὲ τὸ φῶς, ἢ ὁ ἄλλος ὁ εὐοίωνος, ἐκ κλωνίων δάφνης, συμπλεκόμενον, καθ' ἣν ὄραν ἀναγινώσκειται τὸ εὐαγγέλιον τοῦ μεγάλου Σαββάτου...

Αὐτὰ θὰ ἔλεγε καὶ θὰ ἐπανελάμβανα σήμερον καὶ ἐγὼ, εὐχαρίστως κατανεύων, ἐάν δὲν μοῦ ἔτρωγον τὸν γῶρον καὶ τὸν χρόνον αἱ σκέψεις αὐταὶ περὶ τοῦ τί ἔπρεπε καὶ τί δὲν ἔπρεπε νὰ γράψῃ κάποιος δυστυχῆς — σκέψεις ὅμοιες τὰς ὁποίας δὲν θὰ εὐρωσι καὶ ὄλοι ἀνωφελεῖς. Ἄλλ' ἂν τυχόν ἢ ἐλπίς μου αὐτῆ εἶνε ψευδής, θάπυθύνω πρὸς ὄλους μου τοὺς ἀναγνώστας μίαν παράκλησιν ἐγκάρδιον διὰ τὰς ἡμέρας τῆς γενικῆς συγγνώμης καὶ ἀγάπης: Νὰ με συγχωρήσουν, τέλος πάντων, ἂν ποτὲ λόγῳ ἢ ἔργῳ τοὺς δυσηρέστησα καὶ νὰ δεχθῶν εὐμενῶς τὸ νοερόν μου φίλημα.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ¹

Γ'. — Προῶτες φιλίαις.

Εἶπα πῶς εἶτανε χειμῶνας· καὶ βαρὺς χειμῶνας. Εὐπύνησα τὴν αὐγὴ καὶ τουρτούριζα. Ἐτσι θάτρεμε κ' ἡ Λενιώ, ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου. Ὁ βοριᾶς σφύριζε στὰ παράθυρα. Εἶταν ἀκόμα σκοτάδι, μὰ ἡ καντήλα μισόφωγγε μπροστὰ στὰ κοσιμάτα. Ἄκουγα θόρυβον κάτω, καὶ κατάλαβα πῶς εἶτανε σηκωμένες οἱ ἄλλες. Σηκώθηκα λοιπὸν καὶ γῶ, ντύθηκα, νύφηνα, χτενίστηκα, καὶ κατέβηκα κάτω. Δὲ μὲ περίμεναν τόσο νωρίς. Ἐφτειαναν τηγανήτες. Μὰ ὁ Γέρο Βασίλης εἶτανε φευγάτος, καὶ αὐτὸ μὲ λύπησε. Τὸν ἤθελα τὸ γέρο νὰ μοῦ τὰ ξαναπῆ, τώρα ποῦ ξημέρωσε καὶ δὲν μποροῦσα νὰ ροβηθῶ. Ἄλλο τρόπο τώρα

δὲν εἶχε παρὰ νὰ καταφέρω τὴ μακαρίτισσα νὰ μοῦ διηγηθῆ τὸ κλέψιμο τῆς Λενιώ. Καὶ σὰν ἔστρωσε ἡ Ἄννουλα τὸ τραπέζι, καὶ καθήσαμε στὸ πρόγεμα, τὴν παρεκάλεσα τὴ μάνα νὰ μοῦ ἀρχίσῃ τὴν ἱστορία ἀπὸ κεῖ ποῦ τὴ σταμάτησε ψές.

— Ἄ μοῦ τὸ τάξης πὼς δὲ θὰ φοβηθῆς πάλι, σοῦ τὴ λέω, μοῦ κάνει. Ἔνας ποῦ σκοπεύει νὰ γείνη ἄντρας (καὶ δῶ χαμογέλασα) δὲν πρέπει νὰ φοβάται μὲ μιὰ ἱστορία. Τί καταλαβαίνεις, παιδί μου, ποῦ φοβάσαι; Ὁ φόβος τρέχει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ τὸ κακὸ τὸν κυνηγᾷ σὰ φάντασμα. Σταματᾷς τὸ φόβο, σταματᾷ καὶ τὸ φάντασμα. Τρῶγε λοιπὸν τίς τηγανήτες σου κι ἄκουγε.

Ἦρθαν τίς προάλλες μιὰ βαρκιὰ ζεϊμπέκια ἀπὸ πέρα καὶ κάμανε γλέντι σ' ἓνα τούρκικο γάμο. Καὶ μιὰ βραδιὰ ἀνάψαν ἓνα «μασαλᾶ» καταμεσῆ στ' ἀλώνι καὶ χόρευαν. Ὅλο τὸ τουρκολόγι γύρω τους, κι αὐτοὶ στὴ μέση καὶ πηδοῦσαν ἀνάμεσα στὰ σταυρωμένα μαχαίρια. Πῆγαν καὶ μερικοὶ δικοὶ μας νὰ δοῦν. Πῆγε κι ὁ Καλαφάτης, κι ὁ δύστυχος πῆρε μαζί του καὶ τὸ κορίτσι του. Τὸ εἶδαν τὸ κορίτσι οἱ ζεϊμπέκοι, τὸ εἶδε κι ὁ πρῶτος τους, ποῦ φαίνεται πὼς δὲν εἶχε παιδιὰ, καὶ τοῦ κατέθηκε νὰ βάλῃ τοὺς ἀθρώπους νὰ τὸ κλέψουν καὶ νὰ τοῦ τὸ φέρουν ἀντικρὺ στὴν Ἀνατολή. Πέρασε ὁ γάμος ἔφυγαν τὰ ζεϊμπέκια καὶ σύχασε τὸ χωριό. Μὰ ὄχι γιὰ πολλές μέρες. Δυὸ τρεῖς ποῦ ἔμειναν πίσω, μαθαίνουν τὰ κατατόπια, καὶ μιὰ πρωινὴ ποῦ πήγαινε στὸ σχολεῖο ἡ Λενιώ, τὴν πιάνουνε σ' ἓνα παράμερο σοκάκι, τὴν παίρνουνε μαζί τους, καὶ φεύγουνε. Γιὰ δέκα μέρες δὲν ἀκούστηκε ἡ Λενιώ. Τὴν εἶχανε γιὰ χαμένη, καὶ τὴν ἐκλαιγαν οἱ δικοὶ τῆς, καὶ τὴν τραγουδοῦσε ὁ κόσμος. Ἄν ἔβγαίνες καὶ σὺ νὰ παίξεις μαζί μὲ τᾶλλα παιδιὰ, θὰ τᾶκουγες ἀπὸ πρὶν αὐτὸ τὸ τραγοῦδι. Τὸ πὼς βρέθηκε ἡ Λενιώ τᾶκουσες ἐψές. Καὶ τώρα ποῦ ξέρεις ὅλη τὴν ἱστορία τρῶγε τίς τηγανήτες σου, ποῦ πᾶνε νὰ παγώσουν.

Ἐγὼ, ἂν κι ἀπορασισμένος νὰ μὴ φοβηθῶ, ἂν κ' εἶταν πρῶτ' κι ὄχι νύχτα, εἶχα μιὰ τέτοια ταραχὴ μέσα μου, ποῦ θαρροῦσα πὼς ἔβλεπα τὸ ζεϊμπέκι νὰ βάζῃ τὴ Λενιώ στὸ σακούλι, καὶ νὰ τὴν παίρῃ στὸν ὄμο του καὶ νὰ φεύγῃ.

Ὡς τόσο ξημέρωσε, καὶ σὰν ἀνέθηκε ἡ μάνα μου νὰ βάλῃ τὸν μποξά της καὶ νὰ πάῃ στῆς Καλαφάταινας νὰ τὴ συγχαρῆ, ἔτρεχα κατόπι της καὶ τὴν παρακαλοῦσα νὰ μὲ πάρῃ καὶ μένα μαζί της. Ὅλα τὰ παρακάλια μου πῆγαν τοῦ κάκου. Εἶταν πολὺ μακριὰ, πὼς νὰ πάγω σὲ σπιτί ἀγνωρίστο, καὶ χίλιες ἄλλες ἀφορμές. Πῆγε καὶ γύρισε, καὶ γὼ ἀκόμα δέρνουμουν, ποῦ δὲ μ' ἀρῆκε νὰ δῶ τὴ Λενιώ. Κ' ἓνα πρᾶμα μὲ

μέρωσε, ποῦ μήτε ἡ μάνα μου δὲν μπόρεσε νὰ τὴ δῆ, γιατί πρόσταξε ὁ γιατρός νὰ μὴν τὴ βλέπῃ κανένας ξένος ὥσπου νὰ γιάνῃ.

Ὁ ἥλιος εἶταν τώρα μέσα στὴν αὐλή. Κάθισε λοιπὸν ἡ μακαρίτισσα στὸν ἀργαλειό, ξεκίνησε γιὰ τὸ Σκολεῖο ἡ Ἄννουλα, βγήκα καὶ γὼ στὸ περιβόλι καὶ κοίταξα πότε τοὺς κοτσόφους ποῦ κατεβαίνανε νὰ τοιμπίσουν καμιά πεσμένη ἐλιά, καὶ πότε τὴ θάλασσα ποῦ ἄρχιζε ἀπὸ τὸ πολὺ κρῦο, σὰ νὰ τὴν ἔβραζαν ἀποκάτω. Καμιά φορὰ σκάλωνα καὶ τὸν τοῖχο, κ' ἔβλεπα τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς ποῦ παίζανε στὸ δρόμο ἀμάδες. Νὰ παίζω μαζί μὲ ξένα παιδιὰ, μήτε ἡ μάνα μου δὲ μὲ πολυάφινε, μήτε γὼ δὲν τὸ πολυγύρευα. Τὰ κοίταξα λοιπὸν ἀπὸ μακριὰ. Κι αὐτὰ, καθὼς μὲ εἶδανε σκαλωμένο στὸν τοῖχο, σταματοῦν τὸ παιχίδι, κι ἀρχίζουν νὰ μὲ πειράζουν. Ἐγὼ τότες ἔτρεξα μέσα καὶ τὸ εἶπα τῆς μάνας μου, πὼς τὰ παιδιὰ μὲ πειράζουνε.

— Θὰ πῆ πὼς καιρός σου εἶναι νὰ πηγαίνης καὶ σὺ μαζί τους, μοῦ κάνει. Ἐλα νὰ σὲ βγάλω.

Καὶ σηκώνεται ἀπὸ τὸν ἀργαλειό, καὶ μὲ παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ μὲ βγάζει στὸ σοκάκι, ποῦ ἔπαιζαν τὰ παιδιὰ. Καὶ τοὺς εἶπε νὰ πάρουν καὶ τὸ Δῆμο μαζί τους, καὶ νᾶχουν τὴν ἔννοια του, ποῦ εἶναι μικρότερός τους. Ὑστερα ξαναμπῆκε στὸ σπιτί. Ἐγὼ σὰν εἶδα πὼς ἔμεινα μοναχός μου ἀνάμεσά τους, καταντράπηκα. Εἶτανε σὰ νᾶβγαίνα σὲ κόσμο πρώτη φορὰ. Ἐκεῖ ποῦ στέκουμουν, ἔρχεται κοντὰ μου ἓνας ἴσια μὲ μένα μικρός, καὶ μοῦ γυρεύει φιλιές. Ἐγὼ αὐτὸ δὲν τὸ καταδέχτηκα. Γιατί νὰ μὴν ἔρχονται κ' οἱ μεγάλοι; Ἐκαμα λοιπὸν τὸν κουφὸ, κ' ἔβλεπα τοὺς μεγάλους ποῦ ἔπαιζαν, καὶ παραμόνενα νὰ τοὺς χαμογελάσω καὶ νὰ τοὺς δείξω πὼς θέλω καὶ γὼ νὰ γείνω ἓνα μαζί τους. Τότες ὁ μεγαλύτερος μὲ ματιάζει, καὶ πάει καὶ λέει κάτ'ι στ' αὐτὸ ἑνὸς ἄλλου. Αὐτὸς τὸ λέει στὸν ἄλλον, καὶ σὲ μιὰ στιγμή ὅλοι τους μὲ κοίταζαν καὶ χτυποῦσαν τὰ παλάμια τους καὶ μοῦ τραγουδοῦσαν ἓνα τραγοῦδι γεμάτο πειραχτικὰ λόγια.

Ἐπεσε ὁ οὐρανὸς καὶ μὲ πλάκωσε. Γύριζε ὁ νοῦς μου ἀπὸ τὸ θυμὸ κι ἀπὸ τὴ ντροπὴ. Πῆρε κι ὁ μικρὸς θάρρος, καὶ τραγουδοῦσε μαζί τους. Αὐτὸ μ' ἀνάψε. Χύνουμαι καὶ τὸν ρίχτω κάτω μὲ μιὰ σκουντιά. Σηκώνεται ὁ μικρὸς καὶ πηδᾷ κατὰ πάνω μου καὶ μὲ πιάνει ἀπὸ τὰ μαλλιά. Δὲν ξέρω τί θὰ γίνονταν ἂν δὲν ἄκουγε τίς φωνές ἡ μάνα μου κι ἂν δὲν ἔβγαίνε. Καθὼς τὴν εἶδαν, ἔφυγαν ὅλοι. Ἐμείνει ὁ μικρὸς καὶ γὼ. Μᾶς πῆρε καὶ τοὺς δυὸ μέσα.

— Ἐλ' Ἀντωνάκη μου λέει τοῦ μικροῦ, δὲ φταίτε σεῖς, φταίν' οἱ μεγάλοι. Κ' ἔτσι μᾶς μάλακωσε, μᾶς ἔδωσε καὶ μερικὰ σῦκα, καὶ μᾶς

εἶπε νὰ πᾶμε νὰ παίξουμε μοναχοὶ μας στὸ περιβόλι.

Ὁ Ἄντωνάκης εἶταν ἕνας τετραπέρατος ξαθομάλλης· χάρις στὰ σῦκα, φιλιωθήκαμε πάλι. Τοῦ φέρνουμεν καὶ γὼ τῶρα σὰ συνομιληκος, κι ὄχι σὰ μεγαλήτερος. Πήγαμε λοιπὸ στὸ περιβόλι καὶ παίξαμε κυνηγώματα. Σὰν κουραστήκαμε, σταθήκαμε κοντὰ σ' ἕνα δέντρο κι ἀρχίσαμε ὀμιλίες. Τονε ρώτηξα χίλια πράματα· πότε γυρίζει ὁ μπαμπᾶς του ἀπὸ τὴ ξενιτεία, τί θὰ τοῦ φέρη, γιατί δὲ φαίνει ἡ μάνα του σὰν τὴ δική μου, ἂν κάμνουν κι αὐτοὶ τὸ πρῶτ' τηγανήτες. Κ' οἱ τηγανήτες μοῦ θύμησαν τὴ Λενιώ· ρώτηξα λοιπὸν καὶ γιὰ τὴ Λενιώ, ἂν τὴν ἤξερε, καὶ μοῦ εἶπε πῶς τὴν ἤξερε, καὶ πῶς θὰ τὴ διαφεντεύη ἀπὸ κλέφτες, τῶρα ποῦ θὰ πηγαίη κι αὐτὸς στὸ σκολεϊό.

— Καὶ τί θὰ κάμης ἂν ποῦν νὰ τὴν ξανακλέψουν;

— Τί θὰ κάμω; αὐτὸ ποῦ σοῦ ἔκαμα σένα στὸ δρόμο· νὰ τί θὰ κάμω.

— Ἐγὼ τίς ἔφαγα, ἡ ἐσύ; τοῦ λέγω ἀγριεμένα.

Ἀπὸ τὸ ἐγὼ ὡς τὸ ἐσύ, ξαναπιαστήκαμε πάλι. Ὁ ἕνας τραβοῦσε τὸν ἄλλον ἀπὸ τὰ μαλλιά.

Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν ἦρθαν πιά σῦκα νὰ μᾶς φιλιώσουν. Ἦρθε ἡ μάνα μου μὲ τὴ ρόκα στὸ χέρι.

Ὁ Ἄντωνάκης ἔγεινε σάιτα καὶ πέταξε.

Εἶτανε θαρρῶ τὸ πρῶτο γερὸ ξύλο ποῦ ἔφαγα. Δὲν τὸ ἐπίστευα πῶς ἔβλεπα τὴν μάνα μου μὲ τόσο θυμὸ. Ἐκείνη, ποῦ μὲ χάδευε μὲ χίλια γλυκὰ λόγια καὶ τραγουδία, ποῦ διαλαλοῦσε τὸ σπίτι σὰ μέλεγε ἀφέντη της καὶ καμάρι της, ποῦ τίς σκόλες δὲν ἔβγαине στὴ γειτονιά γιὰ νὰ μ' ἔχη κοντὰ της, ποῦ τίς καθεμερινές εἶχε τὸ ἕνα μάτι στὸν ἀργαλειὸ καὶ τᾶλλο σὲ μένα, ποῦ ἤρχουνταν κάθε βράδυ στὸ κρεββάτι μου καὶ σταυροσημάδευε τὸ προσκέφαλό μου, τῶρα νὰ μὲ παιδεύση σὰν ἕνας ἀπόνετος δικαστὴς, καθὼς ποῦ τὴν ἔβλεπα, νὰ παιδεύη κάποτες τὴν Ἀνουῖλα! Ἄλλαξαν λοιπὸν τὰ πράματα, πέρασαν τὰ ψέματα, ἀρχισα νὰ μπαίνω στὸν κόσμο, νὰ παιδεύουμαι κι ἀπὸ τὸν κόσμο, κι ἀπὸ τὴ μάνα μου!

Τέτοια περνοῦσαν ἀπὸ τὸ ζαλισμένο μου νοῦ καθὼς στεκούμουνα σὲ μιὰ γωνιά τῆς αὐλῆς κι ἀναρρουπούσα, μὲ τὴ μακαρίτισσα ἀντικρὺ μου, τὰ μάτια της στηλωμένα ἀπάνω μου, καὶ τὸ στόμα της νὰ λέη καὶ νὰ λέη, καὶ κάθε λόγος της νὰ μὲ χτυπᾶ κι ἀπὸ τὴ ρόκα βαρύτερα:

— Νὰ μὴν τὸ πιστεύης πιά πῶς εἶσαι μωρό· νὰ μὴν τὰ φέρνεσαι μὲ τὸν κόσμο· ὄχι, λέει, πρῶτα νὰ τοὺς ντρέπεις, κ' ὕστερα νὰ δέρνεσαι μαζί τους!... Ἔτσι δὲ θὰ γεινῆς ποτές ἄντρας. Καὶ γὼ σὲ θέλω ἄντρα σὰ μεγαλώσης.

Ἐδῶ δὲν κρατήθηκα. Χαμογέλασα πάλι. Γέλασε κ' ἡ μακαρίτισσα, μὲ πῆρε κοντὰ της, καὶ

μὲ καταχάρουε μὲ τὰ συνηθισμένα της χὰδια.

Πέρασε λοιπὸν ἡ μπόρα, κατασταλάξαν οἱ ψυχές, ἦρθε τὸ μεσημέρι, γύρισε κι ἡ Ἀνουῖλα ἀπὸ τὸ Σκολεϊό, καὶ σὰ φάγαμε καὶ καθήσαμε γύρω στὸ μαγκάλι, πῆγα κοντὰ στὴ μάνα μου καὶ τὴ ρώτηξα γιατί δὲν πηγαίω καὶ γὼ Σκολεϊό, νὰ βλέπω κι ἄλλα παιδιὰ, νὰ βλέπω καὶ τὴ Λενιώ σὰν ξαναπηγαίη.

— Θαρρῶ πῶς πióτερο θὲς νὰ δῆς τὴ Λενιώ παρὰ τᾶλλα παιδιὰ, μοῦ εἶπε γελώντας. Πέριμενα νὰ γυρίση πρῶτα ὁ χρόνος. Μ' ἄς εἶναι κι ἀπ' αὔριο. Νὰ ὁ φύλακας σου.

Κι ἄνοιξε τὸ σεργάρι, κ' ἔβγαλε ἕνα μαῦρο τσόχινο φύλακα μὲ χρυσὰ γράμματα κολλημένα ἀπάνω. Αὐτὸς ὁ φύλακας μοῦ ἔκαμε τραντάφυλλο τὴν καρδιά. Τὸν πῆρα, καὶ κοιμήθηκα μαζί του ἐκείνη τὴ νύχτα.

[Ἐπεται συνέχεια]

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Ἀπὸ τινος παριστάνει ἀπὸ τῆς ἀθηναϊκῆς σκηνῆς ἡ Ἑλληνικὴ ἠθοποιὸς Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου. Τὸ ὄνομά της νομίζεις ὅτι εὐαγγελίζεται τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου. Τὴν ἤκουσα δις μέχρι τοῦδε εἰς τὸ δημοτικὸν μας θέατρον, ὡς Μαργαρίταν Γωτιῆ καὶ ὡς Μῆδειαν· ἐχάρην, διότι ἐν ἐλληνικῷ θεάτρῳ ἔδοκίμασα καλλιτεχνικὴν συγκίνησιν ἐξ Ἑλληνίδος καλλιτέχνιδος· ἐλυπήθην, διότι ἐπεθύμουν τὴν καλλιτέχνιδά ταύτην νὰ τὴν ἔβλεπα διερμηνεύουσαν πρωτοτύπους ἐμπνεύσεις Ἑλλήνων δραματογράφων· ἀπόκτημα ἰδικόν μας, ἐσκεπτόμην, εἶνε κρίμα νὰ διατελῆ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ξένης τέχνης, ἔστω καὶ ἐλληνοφώνου. Τὸ μέγα ὄνειρόν μας πρέπει νὰ εἶνε πῶς νὰ ἀντικαταστήσωμεν, εἰς τὴν φιλολογίαν, τὸ δράμα, τὴν ποίησιν, τὸ ἐλληνοφώνον διὰ τοῦ ἐλληνικοῦ. Τί μᾶς ὠφελεῖ ἡ ἀναμύσση σις ἀλλοτρίων ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων, ἐνόσω δὲν ἐκφράζομεν καὶ τὰ ἀλλότρια ὑπὸ τὴν πάτριον μορφήν! Τί μᾶς ὠφελεῖ ἡ ἐντεχνος διερμηνεία χαρακτῆρων ἢ ξένων πρὸς ἡμᾶς ἢ ὑπὸ ξένων δημιουργηθέντων! Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσηιν νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ κάποια διάκρισις· εἶνε μεγάλη ἡ ὠφέλεια ἐκ τῆς ἀποκτήσεως ἀληθινοῦ τεχνίτου τῆς σκηνῆς, ἔστω καὶ ὅταν οὗτος ἠθοποιῇ τὰ ξένα· τὴν σκηνὴν τῆς πατρίδος του ἀνυψῶναι καὶ τότε, καὶ παρασκευάζει ἐπ' αὐτῆς τὸ ἔδαφος διὰ τὰ ἡμέτερα. Ἄς ἔχωμεν ἀξίους ἠθοποιούς, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει· ὅτι στερούμεθα ἀξίων δραματογράφων, πιστεύσατε ὅτι μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν πρώτων δὲν θὰ βραδύνουν οἱ δευτεροί· ὁ ποιητὴς ἐμπνέεται ἐκ τοῦ ἠθοποιοῦ περι-